

Meridiana

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLITICA • TRIBUNA DEL FRONT INTEL·LECTUAL ANTIFEIXISTA

Any I. - Núm. 39

Barcelona, 7 d'octubre del 1938

Preu: 50 cèntims

MONOLEGS INTERIORS M U N I C

Munic! Saborosa cervesa! Els bons—ha ha!—i plàcids alemanys del sud, Panxacontents, bota-panxuts, Reis folls, músics wagnerians. Poètics i fastigosos records patriarcal dels Wittelbach. Orgull i angúnia de guerra i d'imperi. Comunistes afusellats. Putsch putsch putsch. Ludendorff balla el ximmi—o potser la masurca? Camisabrins a la Casa Bruna. Muic, melic del món, quina història!

Una altra entrevista? Una altra, encara. Has de profetitzar altre cop sobre el passat? Quin remei si avui, 29 de setembre, ja no serà avui un altre dia? No te'n pots estar? Impossibile. Avui Munic és el melic del món, i tot el món és mira el melic Munic. (No fa gaire bonic.) No, no és gaire bonic el que s'hi veu. La pau o la guerra en un joc de quatre cantons!

Allà els tenim, entorn de la taula, tots quatre. Un dulce far niente. Ich bin über alles. Not jolly good fellows. Mon Dieu, quel guet-apens! N'hi ha dos amb fums, que treuen fum. Ombrivols camuflatge de grandesa. Dins la densa atmosfera, el nerviosisme pren la forma d'esvástica. Surt del fum i hi torna, bumerang enemic dels demòcrates. El gentleman fa deia passar inclinant el cap en un gest fi, com si s'inclinés, cortesament davant l'inevitable. El monsieur la vigila nerviosament, es decanta, s'ajup, es redreça. El dos dracs treuen fum pel cap, treuen foc pels queixals, somriuen exacerbadament al vol de l'esvástica.

Ombres folles, crits ardents, desigs d'estrall envaeixen la sala. Heil heil heil. Donnergekrach. Ich bin über alles. Pues de bigotat treuen guspires. Camicie nere nere nere. Duce duce duce! La bara de sota es llença endavant. Bulldog sota una calba.

Ombres de dolor, planys de seny, joves sospirs s'esmunyen dins l'estança. Vinyes per al xampany futur. Belles demoiselles somriuen sota el sol. Mares grassones alleten el menut. La França és dolça. (Ça va pas, mon vieux, c'est la guerre.) Una reina ha plorat. Dues dames d'honor passat per mil sedassos han hagut de sostenir-la. («Poor thing!», diu Mrs. Bloombury a la portera. «Pobrissona!»). I llur fervor monàrquic s'infla poderosament dintre llurs pits sentimentals.)

¿Se sent o no se sent la Marsellesa al lluny, acostant-se, fent vibrar els cors? ¿Què volen aquesta horda d'esclaus, aquests traidors, aquests reis, conjurats? Per a qui aquests lligams innobles? Français, pour nous! Ah, quel outrage! Daladier es redreça, para l'orella, mira Chamberlain de cua d'ull. Mr. Neville sospira — o bé respira fort, vitamines d'Imperi. No tot ha d'ésser Impero, no! Tots han respost — del Canadà a Nova Zelanda. Britània encara governa les onades. I doncs!

Se sent, venint de sota el bigotet, la veu de la metralladora. Pam pam patapam! Tretze són tretze. Qui no li agradi que ho deixi. Ja està dit. No m'estic de res, jo. Veieu? El dit avança per sobre les onades del mapa palpitant. El dit atura les palpitations, Europa s'aplana. Praga, veieu? I ara què? Gran esternut nazi: Nichts! Aquell altre sorride ferocement. Vedete? Niente. E quando dico niente (duce duce duce!) niente, Bohemia è finita.

L'angles i el francès miren el mapa amb uns ulls molt oberts. Res, un forat negre. Bohemia, Eslovàquia han desaparegut; la Rússia subcarpàtica s'aprima per fer-se fonedissa, però és envaïda, rosegada ràpidament per l'acid. Nothing at all? Rien du tout? L'angles i el francès tenen l'aire greu, però serven encara l'equilibri, l'equilibri mestable entre la pau i la guerra, entre la guerra d'avui i la de demà, entre la solta amb risc i la comoditat de poc seny. Quelcom els atura, els enforteix, els anima a guanyar la partida? Se sent o no se sent el crit del falcó? Batega encara — honor dels pobles — el cor de Bohemia?

C. A. JORDANA

EL MITE DE L'ARIANISME, PRETEXT PER A PERSEGUIR ELS JUEUS

«Les Allemands se servent de raisonnements philosophiques pour expliquer ce qu'il y a de moins philosophique au monde: le respect pour la force et l'attentissement de la peur, qui change le respect en admiration...»
Mme. de Staël, «De l'Allemagne».

EL DEMOCRATA ALEMANY WALTER RATHENAU, ASSASSINAT PELS REACCIONARIS DEL SEU PAIS

La filla de Necker té una raó. Una de les facultats que hom no pot menys de reconèixer a Alemanya, tant a l'Alemanya bismarckiana, com a la kaiseriana o a la hitleriana, és la de saber bastir en tot moment la teoria «soi-disant» filosòfica en la qual poder recolzar les més grans arbitriarietats, els crims més monstruosos, les majors infraccions de tots els drets estatuts i la violació dels més elementals principis de justícia i de convivència humana.

La guerra europea fou una confirmació d'això. De la mateixa manera que Diderot, D'Alembert i demés enciclopedistes prepararen filosòficament la revolució francesa,

igualment determinats pensadors alemanys, des de Fichte fins a Treischke, Bernhardt, Mommsen, Klaussewitz i especialment el fantàstic Richard von Tannenberg, amb la seva «Gross-Deutschland» («La Gran Alemanya»), prepararen l'esperit públic teutó per a la immensa hecatombe del 1914-1918.

La tradicional megalomania germànica, nascuda de la prusianització — l'únic element de consciència nacional existent al poble alemany —, l'esperit militarista, eficaçment explotat pels grans teoritzants de la violència, que en tot temps ha tingut Alemanya i els quals han fet de la força l'eix i la raó d'existència de la nació; el sentit de la «sophistiquerie», de la mentida sistemàtica, de la superxeria controlada i del «bluff» organitzat, foren els factors psicològics que el 1914 arrossegaren el poble alemany a una guerra cruelíssima.

Ara, l'Alemanya hitleriana necessitava un pretext per a perseguir els jueus, als quals Hitler, en aqueixa «bíblia de la força», que és el «Mein Kampf», tan aviat els acusa de bolxevics com d'ésser els detentadors i controladors de l'alta finança internacional. Calia, doncs, bastir una teoria amb aparences científiques que, tot i afalagant el sentit imperialista de les capes burgeses i superiors de la societat alemanya, parlant-los de la missió providencial, messiànica, de la raça germànica, permetés l'extermini d'un nucli d'homes entre els quals hi ha molts que són intel·lectualment superiors als alemanys que es consideren aris purs.

I és aleshores que neix la teoria neogobinista de l'arianisme, veritable mite egolàtric, que té com a base fonamental una gran superxeria científica. Si Shopenhauer, parlant del jueu, va dir que és «el gran mestre de la mentida», hom, després d'haver examinat la falsedat dels fonaments damunt dels quals s'assenta el mite ariàric i els sofismes que Hitler exposa al «Mein Kampf» per tractar d'argumentar el seu odi inexhaustible contra els fills d'Israel, pot arribar a la conclusió de que darrera de la teoria de l'arianisme hi ha també una gran mentida.

Perquè, què és l'arianisme?

EL NEO-GOBINISME

El comte de Gobineau, en la seva obra «Essai sur l'inégalité des races humaines», obra no gaire coneguda i que els alemanys

EL FAMOS BIOGRAF ALEMANY EMIL LUDWIG (MANUEL COHEN)

han desfigurats d'acord amb les seves necessitats nacionals, ha exposat una teoria que té per base la superioritat de la raça blanca (ària) respecte de les races de color — la groga i la negra — i la degeneració inevitable de la humanitat per raó de la mescla i enforçall de la raça superior amb les races inferiors.

Els alemanys han ressuscitat la teoria gobiniana, fent d'ella un neogobinisme, la primera conseqüència del qual consisteix

(Segueix a la pàgina 2)

TXECOSLOVAQUIA I ESPANYA

En l'altar del sacrifici ha estat immolada Txecoslovàquia. Cobejada per l'ambició il·limitada de Hitler, l'espoliador d'Àustria, els governs d'Anglaterra i de França, erigits per acord d'ells mateixos en rectors de la política mundial, l'han designada com a víctima en ares a una pau que té la vida greument amenaçada. Enmig d'un silenci prenyat de complicitat, va permetre's que dint de llurs pobles, es presenten com a pobles lliures i que Xina i Espanya sofrissin les invasions més bàrbares; i, ara, els dirigents d'aquells dos països que, prescindint de llurs pobles, esp resenten com a models de democràcia i com a àngels de la guarda del món trasbalsat, s'han prestat de fer de sacerdots del sacrifici exigint pel feixisme abassegador.

Les doctrines totalitàries són la guerra; tan sols l'esclavització ambienta l'existència dels qui les practiquen. I només poden conduir endavant llurs plans si se'ls tolera que el camí sigui lliure. Fins ara se'ls deixava la via expedita en lloc de plantar-se'ls al mig del pas i dir-los que l'interès de la humanitat imposava que reculessin. Han anat molt enllà per la ruta lliure, i quan s'han presentat obstacles que posaven en perill la pau, aquells que, investits de salvadors del món, havien de prendre la resolució decisiva, no tan solament no han fet res, sinó que s'han afanyat a aplacar-los les sinuositats del camí perquè el pas els resultés fàcil. Cada concessió ha estat per Alemanya i per Itàlia el punt de partida per a noves exigències; ara, s'ha vist que poden demanar el món sencer i els governants anglesos i francesos, humilment, no tindran prou temps per a oferir-los-els. Els autòcrates tenen uns excel·lents aliats: uns aliats que, amb el pretext de mantenir una pau de la qual només gaudeixen ells, esquarteritzen les nacionalitats a benefici del feixisme. Basta que es formulï una exigència, perquè de seguida sigui satisfeta. El gran Imperi Germànic ideat per Hitler es va estructurant; l'Imperi Romà proclamat per Mussolini veu un esdevenidor pròsper. Totes les terres del món poden pertànyer-los, mentre no sigui to-

cat ni un bocí dels territoris britànics i francesos; si cal, els aliats mateixos s'avançaran a fer ofiments al feixisme. Això és l'acord de Munic. Les quatre potències s'han assegut entorn del mapa i, sense consultar ningú, sense tenir en compte la voluntat dels pobles, han començat a esborrar països i a arrencar trosos d'estats per tal d'afegir-los als seus imperis pomposament creats. Els convenis d'assistència mútua poden deixar-se de complir amb la mateixa facilitat que es signen.

Hitler ha exigint part de Txecoslovàquia amb tota la riquesa que el territori conté, i els governants anglesos i francesos, trencant els compromisos contrets, desoïnt les veus de llurs governants, ho cedeixen i encara criden a Polònia i a Hongria que reclamin la part que els abelleix. Cal evitar els riscos d'una digestió mal feta; les conseqüències dels desastres poden presentar-se en dates llunyanes, quan el regiment del país estigui en mans d'uns altres.

Un diputat conservador britànic ha dit que els governs d'Anglaterra i de França havien d'escollir entre el deshonori i la guerra i que ells han triat el deshonori sense que hagin evitat la guerra. Un vell aforisme proclama que la gana ve tot menjant. Si per por a la guerra es foragita la dignitat i es passa per tot, ¿què ocorreix el dia que Alemanya vulgui satisfer la seva més cara ambició, abatre França? La sotmissió incondicional dels governs britànic i francès als desitjos feixistes, no ha salvat la pau; la guerra ha estat només ajornada.

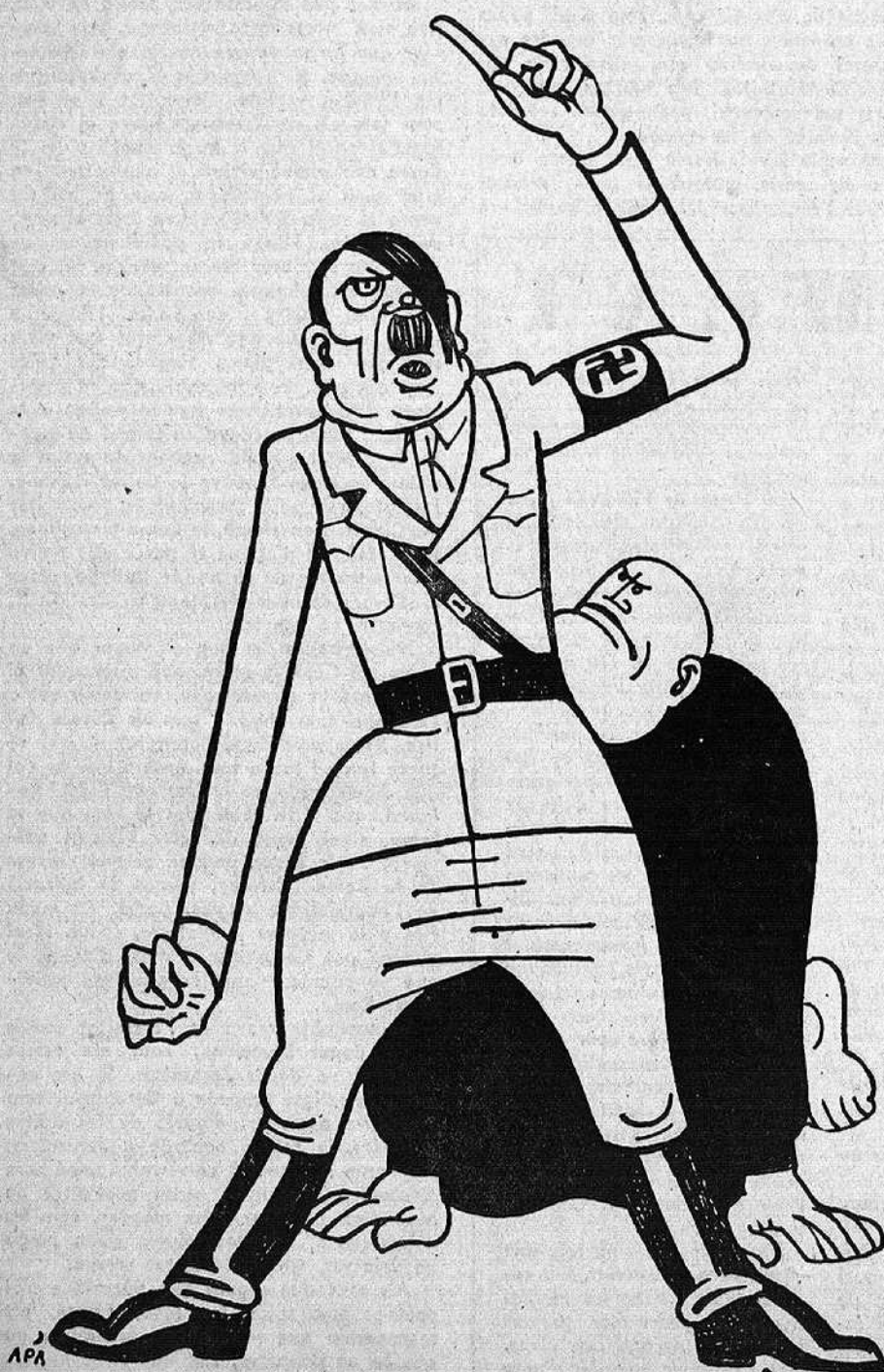
Les terres hispàniques estan xopes de sang. Centenars i centenars d'espanyols moren cada dia. Això és la guerra. Com han fet a Abissínia i a Àustria, com acaben de fer, amb el «vist i plau» dels estadistes anglesos i francesos, a Txecoslovàquia, els dictadors d'Alemanya i d'Itàlia volen dominar Espanya, per a llançar-se després a noves conquestes, fins a assolir llur gran illusió de sotmetre França

i aixafar la U. R. S. S. Ha estat la voluntat unànime dels hispànics, l'heroisme exemplar dels republicans, el que ha impedit el crim. Un dubte, una indecisió nostra, hauria significat la mateixa fi que l'Estat txecoslovac. Els pretesos paladins de la pau i de la política europea començaren per suspènere el dret i els tractats comercials i per cloure les oïdes a l'expressió de la voluntat hispànica; si Espanya no és feixista es deu al meravellós procedir del poble espanyol, puix que altrament els esporuguits, des del Comitè de Londres o des d'un recó plàcid on els sorolls arribessin somorts, haurien plantejat el lliurament a Hitler i a Mussolini a condició de no traspasar els Pireneus i no fer intransitables les aigües mediterrànies.

La pau se salva, com a Espanya, opo-sant-se a la invasió, no pas cedint-ho tot. Els que disposen de les coses alienes i fan reparticions exigides pel feixisme, ajornen l'extensió del conflicte i deixen que quan es presenti hagi d'ésser més cruent perquè les armes seran més nombroses. Espanya, en canvi, mostra que la resistència esfondra els desitjos totalitaris. Una acció enèrgica al començament de la campanya imperialista, hauria ja pacificat el món; avui, a conseqüència primer del deixar fer i després de la sotmissió a la voluntat feixista, la dalla finíssima de la guerra branda damunt Europa.

Noble Txecoslovàquia, terra plena d'espiritualitat i poesia, democràcia progressiva posada al servei de la tranquil·litat europea, la quàdruple aliança de Munic ha exigint el teu sacrifici per mòbils egoistes! El teu Estat esdevindrà una terra neutralitzada tancada dins unes fronteres reduïdes. Txecoslovàquia mansueta, no et trobes sola enmig de l'oceà del món. Espanya planta cara als factors de la guerra i el seu gest magnífic, aegantat per l'heroisme decidit, malson dels acomodaticis i esperança de totes les masses populars, donarà el primer cop mortal a aquest feixisme que els detentors de les democràcies reverencien capell en mà.

J. ROURE-TORENT

L'ACABAMENT, per APA

Hitler. — Es que ja anem perdent la paciència...!

Mussolini. — Els «quertossos».

El mite de l'arianisme, pretext per a perseguir els jueus

(Ve de la primera pàgina)

a atribuir-se els teutons, d'una manera exclusiva, aquesta superioritat de la raça ària... Per això el professor Jacques Flach, en la seva obra "Essai sur la formation de l'esprit public allemand", pot dir el següent: "De la supériorité blanche ou aryenne, les Allemands ont fait leur propre supériorité, et à la dégénérescence prédite de

Guerra del Gabinet britànic d'ésser jueu. També han acusat el Papa de la mateixa cosa, però això, com diria Klipping, "és una altra història".

El 1934, Sir John Simon, aleshores secretari de Relacions Exteriors del Govern anglès, també fou titllat de jueu i en una lletra adreçada a un amic seu li deia:

"Jo sé que hi ha gent que escampa el rumor de que sóc jueu i de que les meves relacions jueves arriben, àdhuc, a influir en la política internacional del meu país. En realitat, jo sóc un britànic de robassa ària, sense cap barreja jueva..."

Igualment De Valera, responnent al Parlament irlandès de la mateixa acusació, deia també que a la seva ascendència no hi havia hagut ni una gota de sang d'Israel, ans, pel contrari, la seva ascendència era celta o ibèrica, que són considerades com dos branques de l'hipotètic arbre ari.

No sabem el que Hore Belisha pensa contestar. Però si també parla d'ascendència ària, d'arianisme i de tipus ari, cometrà el mateix error cabdal que cometeren sir John Simon i De Valera. Perquè això del tipus ari, és una cabòria, sense cap fonament d'existència real. El mateix Max Müller, que fou l'inventor de la denominació aris i arianisme, davant de l'enrenou que promogué la seva definició, hagué de rectificar, dient: "Un etnòleg que parli de raça ària, de sang ària, d'ulls aris i de cabell ari, comet, com a lingüista, un error tan gran com si parlés d'un diccionari dolicocefal o d'una gramàtica braquicéfala..."

Amb el nom d'aria, hom pretén definir una cosa que existeix fragmentàriament i en un estat de barreja i d'impuresa com totes les races... Un escriptor ha dit que és una raça pagana i bosquimana, anticatòlica, antieuropea, d'intel·ligència curta, una raça bel·licosa, la missió històrica de la qual ha estat destruir l'harmonia imposada a Europa per segles de cultura...

JUEUS DE CATEGORIA

L'Alemanya hitleriana odia els jueus

Un aspecte de la persecució de què són objecte els jueus a l'Alemanya de Hitler

perquè són intel·ligents i saben crear riquesa espiritual i material per enllà on passen. Hitler, demés, els odia, perquè estimen la democràcia i el parlamentarisme i perquè, davant de la decadència intel·lectual per la qual travessa Alemanya des de fa unes desenes d'anys, els semites continuen donant homes il·lustres en totes les branques de la Ciència, de l'Art, de la Literatura, del Comerç, etc. Finalment, Hitler odia els semites perquè fou Carles Marx, fill de pare jueu, el creador de les bases científiques del socialisme. La seva obra cabdal "Das Kapital" ha tingut una influència extraordinària en el desenvolupament social de la humanitat.

Acabarem el nostre comentari recordant que el poble jueu — aquest poble sense llar, tota vegada que la llar que lord Balfour li va donar a Palestina diàriament l'ensangonaven els àrabs al servei del feixisme —, ha donat en tots els temps els homes més il·lustres del món. Anem a recordar-ne uns quants:

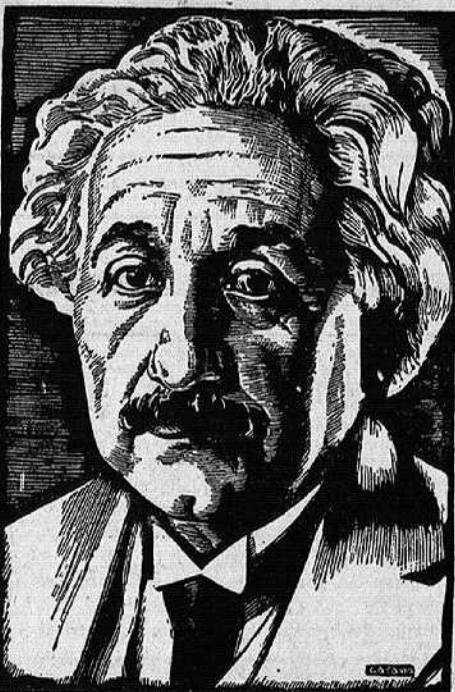
Carles Marx, creador dels fonaments científics del socialisme; Rothschild, nom d'una de les més cèlebres famílies de banquers del món, fundada el 1743, la qual ha donat membres al Parlament britànic; Benjamí Disraeli, comte de Beaconsfield, fundador de l'imperialisme anglès sota el regnat de Victòria. Entre els comedians moderns podem anomenar Porto-Riche, Henry Berstein, Tristan Bernard, Pierre Wolf, André Picard, Forest, Nathanson, Athys Valabrègue i altres.

Es jueu Charlie Chaplin (Charlot), el més gran de tots els artistes cinematogràfics, creador d'un tipus eminentment humà i transcendental. Jueu és Emil Ludwig (el seu veritable nom és Manuel Cohen), l'autor de tantes biografies magnífiques, entre les quals destaquen la del Kaiser Guillem II i la de Napoleó. Jueu és igualment el famós filòsof francès Henry Bergson i l'eminent sociòleg Levy Bruhl, com jueu era també el gran arqueòleg Salomó Reinach, l'autor d'"Apollon". La novel·lista anglesa ha conegut la il·lustre Israel Zannwill.

Es jueu el famós crític hongarès Max Nordau. Les lletres holandeses han conegut Hermann Heyermans i les poloneses Chalom Ache. Jueu era Enric Heine.

També ho era el famós demòcrata alemany Walter Rathenau, vilment assassinat pel feixisme alemany, i jueu és el cap del Partit Socialista francès, Lleó Blum.

A la Medicina els semites han aportat

L'il·lustre matemàtic alemany ALBERT EINSTEIN, creador de la teoria de la relativitat, que actualment viu a Anglaterra, exiliat pel feixisme

un bon grapat de noms. Heus ací uns quants: en oftalmologia, Poltzer; en neuropatologia, el cèlebre Benedikt, com també Juli Renart i Frankl; en anatomia Zuckerlandl i Henle; en malalties de l'estómac, Asser; en patologia experimental, Stricker; en psiquiatria, Leidesdorf i Cèsar Lombroso; en neurologia, Eulenburg; en venerologia i sifiliografia, Newmann i Zeissl; en dermatologia, Kaposki; en oftalmologia, Mauthner i Deutschmann; en anatomia patològica, Conheim; en hidroteràpia, Winternitz; en histologia, Remak; en malalties infeccioses, Brieger; en cirurgia i urologia, Dittel; en fisiologia, Valenti i Angel Mosso; en història i geografia mèdiques, Hirsch; en història de la Medicina, Pagel i Leliggmann; en cirurgia del ronyó, Israel; en malalties de la infantesa, Kassowitz; en obstetrícia, Saenger; en dermatologia, Schwimmer; en balneologia i diabetes, Saenger; en laringologia, Stoess i Schnitzer, etc.

Finalment, direm que el famós psicoanalista austríac Sigmund Freud és jueu i també el més gran matemàtic dels nostres temps: Albert Einstein.

Francesc CARAVACA

Les reunions dels Parlaments de Catalunya i de la República espanyola

Complint els preceptes reglamentaris, han celebrat llurs reunions el Parlament de Catalunya i el de la República espanyola. El primer, el dia 1 d'octubre, al seu seu Saló de sessions; el segon, els dies 30 de setembre i 1 d'octubre, en ús de l'hospitalitat que li ha ofert Catalunya, al Monestir de Sant Cugat, a Pins del Vallès.

Ambdues reunions parlamentàries han tingut gran importància política.

El Parlament català va reelegir el seu President, a conseqüència de la dimissió tramesa des de París pel Sr. Joan Casanoves. Un home d'austeritat manifesta, el Sr. Josep Irla, va ésser elevat al lloc vacant. Per dimissió del Vice-president primer, el nostre estimat amic Dr. Serra Hunter, que ocupava interinament la Presidència amb provat encert, i per trobar-se vacant també la Vice-presidència segona, ocuparen respectivament aquests llocs dos polítics de vàlua, figures destacades de la nostra intel·lectualitat: Antoni Rovira i Virgili i Manuel Serra i Moret, col·laboradors del primer i redactor el segon de MERIDIA.

El President de Catalunya pronuncià, en aquella sessió, un bell parlament, tot ell amarat de patriotisme, que condensa el sentiment antifeixista dels catalans i la nostra devoció pels herois de l'Exèrcit Popular.

Les Corts de la República es destacaren pel magnífic discurs del cap del Govern Dr. Negrín. El Dr. Negrín exposà la tasca del Govern des de la reunió parlamentària anterior, i les seves paraules resultaren, no una exposició de fets, sinó tot un programa de guerra a executar, basat en els 13 punts, que els diputats, i amb ells tots els pobles hispànics, aprovaren. El Dr. Negrín exposà la tasca realitzada dins l'Estat i de fronteres enllà, manifestà el valor de l'Exèrcit Popular i la inquebrantable decisió d'aixafar el feixisme i no desistir fins a la victòria total, digué el sentiment humanitari que guia el govern, plantejà el problema dels combatents estrangers i l'abast de l'acord de retirar els nostres voluntaris i el propòsit d'acceptar tota proposta que possibiliti la retirada de les forces italo-germanes-marroquines que ens fan la guerra al costat de Franco, reiterà, per fi, la voluntat d'amnistia per a després de la guerra. Les seves paraules adreçades als espanyols de la zona rebel estaven impregnades de viva emoció, i els diputats, unànimement, recolzaren el programa exposat i el ratificaren. El parlament del Dr. Negrín és la norma d'actuació del Govern de la República en el moment actual, mentre duri la guerra i durant la postguerra, i aquest programa l'han votat amb entusiasme, per mitjà de llurs mandataris, tots els hispànics.

El Dr. Negrín ha fet saber al món sencer quin és el pensament d'Espanya, de tota Espanya i no pas d'uns quants homes.

LA CIUTAT ETERNA

signen la capital d'Itàlia amb el nom de la ciutat eterna.

d'haver-se revolcat pel sepulcre que Josep d'Arimatea havia donat al mestre, conservant tot l'aspecte de la seva grandesa moderna, paganitzada com l'antiga, al bell mig de la representació cristiana que se li va anar escapant dels dits, precisament pel paganisme que ressuscitava, pel naixement de les sectes antipapistes, que li van arrabassar el poder, va tornar a aparèixer morta, sota l'arc de la vida, al mig de la serenitat de la mort, perquè si en els temps antics els temples i els palaus li van anar caient als peus dels homes que no s'acotaven per collir-los ni redreçar-los, ara, als temps moderns, es mantenen intactes com si res no hagués succeït, per

damunt de tots els caps, com si els papes i els cardenals no fossin més que les escultures de marbre que caminessin per entre la majestats dels edificis, com els morts pel cementiri, passejant-se entre la sumptuositat de les tombes.

Al segle XVII, Roma era morta com tots els morts, perquè el papa, deixant d'ésser l'emperador del món, ja només era

L'ENCORATJAMENT

A ningú no estranyarà que, catalans i valencians, siguem els que més sofim per aquestes terres extremenyas. De des que hi som, hem estat a una dotzena de llocs diferents. Sempre, però, hem tingut al davant els mateixos plans: pelats, voltats de muntanyes nues. Es comprendrà, doncs, que els defalliments, que tot hom sent un moment o altre, siguin més perillosos ací. Només la voluntat tensa i l'esperança d'eixir-ne, els pot superar.

Les circumstàncies em farcen a estudiar aquest procés de l'ànima, conegut ja de mi per terres de Terol. Aquí com allà, em sentia decaure per moments i les baixes que produïen les febres entorn meu, influïen talment en mi que, només d'imaginar-les, ja les sentia. Es aquella davallada en què l'esperit acovardit arrossega el cos vers la malaltia i la mort.

Arribà un moment, amb tot, en el qual, per més negre que em pintés l'esdevenidor, reaccionava i em deia: «Enc que només fos per a la teva satisfacció moral, no t'hauries de deixar abatre». I em vaig decidir a no caure malalt. I per més que em repugnés el menjar, que llençava la majoria de vegades, esperava l'endemà per a rescatar-me. Amb aquestes venien els canvis, i les dificultats encara s'aguditzaven.

Amb això, estiguérem uns dies a la Casa del Manantial, prop del Guadiana. Em sentia debilitat i m'empunyava els

canells constatant el meu apurament. Per esmorzar vaig torrar una mica de pa, que vaig untar amb oli. Era el menjar de tot el dia. Vaig sortir a fora. Sortia el sol, i de la banda del riu venia, a través de l'alzinar, un aire carregat d'uns eflusis de vida per mi mai sentits. El riu no es veia, ja que passava encaixonat entre altes muntanyes. Per la banda oposada, s'estenia, més baixa, la plana immensa, tota daurada pel sol naixent. I aquell aire, corria per tota la plana amb força i donava als meus pulmons una energia nova. Dalt del cel claríssim volaven en eixams compactes, com esquadretes de caça, centenars de grossos ocells.

L'endemà empenquèrem altre cop la marxa vers el poble que es veia al bell mig de la plana. Hi romanguérem cosa d'una setmana. Allí, per raons que em veig obligat a reservar, em vaig tornar a desanimar. Només tenia algun moment fel·liç, quan m'arribava als olivers i a través d'ells em mirava les muntanyes, d'un blau clar, que cenyien la planúria. El dia que arribà novament l'ordre de partida, però, m'estava ajagut esperant el camió que ens havia de portar 50 kilòmetres més al nord, com qui esperés l'acompliment d'un destí implacable.

Així estava, quan, del Comandament d'una Brigada que ocupava el Sector immediat al Guadiana, em van venir a cercar. Em vaig aixecar, de cop, sense atinir ni qui, ni què em

demanaven. Pel camí, vaig anar sabent de què es tractava. S'acabaven de passar tres xicots. Un d'ells, alt, fornit, amb el cabell arrissat, havia preguntat per mi, en saber que hi havia la Brigada en què anàvem junts. En sentir aquestes característiques, un company que m'acompanyava va dir-me: «No pot ésser ningú més que en S...».

Tantost no arribàrem al Comandament, avançà el cap per una porta i exclamà: «Veus, ja t'ho deia. Es en S...». Aleshores em vaig avançar jo i, en efecte, vaig veure i tot seguit vaig abraçar el meu amic J. S. B., que havia estat fet presoner, vuit mesos abans, en les horribles jornades hivernals del Campillo de Terol.

Vaig poder-li parlar poc, però aquest retrobament tan inesperat tornà a obrir dins de mi la veu de la joia. L'endemà, tenia la sort de fer la coneixença d'en Cases, ajudant del Comissari del Primer Batalló de la nostra Brigada, amb el qual ha conegut tota l'epopeia de l'Elevant. Em va deixar llegir un excel·lent article seu, publicat a «Liberat», de Mataró, sobre Penyscola.

Vaig conèixer, també, en Peiró, emporadès, que en tot el Primer Batalló té la fama de parlar millor que ningú el català. El seu comandament me'n parlava amb singular elogi i es complia molt en contar una anècdota seva. Essent al front de l'Elevant, en certa ocasió, va

sentir tocar «Els Segadors» i de seguida es posà dret. Com els valencians se n'estranyessin, exclamà: «No els he sentit mai assegut».

En Torres de Viladecans, que em féu conèixer aquests companys, em presentà també el poeta Moix de Sabadell, que presenciarà l'esparveradora destrucció de Nules. Aquest Torres, que és la vivor mateixa, em presentà a en Murgu, un valencià que parla diversos idiomes i que és amateur de tot i gran col·leccionista. La retirada que féu el Batalló des de Benicarló, ell l'aprofità per recollir llibres i objectes d'art de valor inapreciable. Els feixistes eren ja a Benicarló que ell encara entrava a un convent i aconseguia fer-se amb una Bíblia del segle XV.

Així és que havia recobrat un amic que havia perdut amb gran tristesa, i n'havia fet quatre de nous. Per aquests dies, també, vaig rebre una desena de cartes d'intims amics i parents. Semblaven fetes a posta pel meu estat d'esperit dels dies anteriors. Haurien revifat l'home més decaïgut, amb les ferances de fonda amistat i amor que contenien. Com les vaig agrair!

I em tingué ara amb tota una altra disposició interior. Em miro el blau clar de les muntanyes a no poder més, passant la vista per damunt dels plans, parlava amb singular elogi i es complia molt en contar una anècdota seva. Essent al front de l'Elevant, en certa ocasió, va

Josep SOL

rei de Roma, perquè seguint el camí assenyalat pels pobles, els reis de la terra s'anaven separant del rei del cel, que quedava sol a la terra.

Es cert que les estàtues, morts en vida, que eren morts que caminaven, feia semblar que Roma encara era la ciutat eterna, perquè el paganisme i el catolicisme l'havien vestida d'eternitat i perquè, com tots els sepulcres, amagava el cadàver de tot el que li havia donat vida. Si Roma continuava vivint, el catolicisme era mort com el paganisme, com ho va fer veure el segle XVIII que va ésser el segle de Voltaire. Ningú no podia negar que Roma fos la ciutat eterna, però el fet cert és que les religions que li havien donat vida eren mortes i enterrades. Ningú no podia negar que aquesta ciutat que vivia més que les religions, tingués set vides com els gats. Si hom sabia que el paganisme i el catolicisme havien passat a la història, Roma quedava en ferm i en efecte, la capital d'Itàlia, acabada de molar la religió catòlica, fundava la unitat italiana, foragitant al papa somniant en ressuscitar els Cèsars, i en efecte, la Roma mussoliniana, fent acceptar al papa el pacte que no va voler acceptar de la unitat italiana, eleva al Cèsar damunt del temple del Crist, convertint en sepulcre.

No és aquest el lloc de negar que en mans del Cèsar modern, que arreconant el Sant Pare al guardarroba, vol sortir sol a l'escenari com Neró, i com els Cèsars antics, Roma mantingui l'eternitat de que té tanta fama i tanta fam, encara que no cal que diguem que no creiem que l'ideal colonial, que li fa tenir més la fama que la fama, sigui digne de refer l'imperi universal de la Roma pagana ni molt menys de la Roma cristiana, perquè la imitació de l'imperialisme anglès, passat de moda fins a la mateixa Anglaterra, és un ideal que no pot ressuscitar el destí d'un poble que va culminar amb la grandesa jurídica de Roma.

La veritable prova de l'eternitat només li pot donar Barcelona, com als temps antics li va donar Jerusalem. Si ara accepta la religió nascuda a Catalunya, com abans va acceptar, després de les lluites evocades, la religió nascuda a Jerusalem, i en pren la direcció universal, també com aleshores, demostrarà sense necessitat de Mussolinis ni de colònies robades, com les d'Anglaterra, que les robava quan ningú no deia res, que és la ciutat eterna.

Als pocs que diguin que Barcelona s'hi oposarà amb totes les seves forces, els respondrem que pensin que Jerusalem no sols ho va permetre, sinó que si no hagués estat Roma, avui, per Jerusalem ni se'n parlaria de la religió catòlica.

Francesc PUJOLS

LEO BLUM, cap del Partit Socialista francès

l'humanitat els ont substituït son apothéose par la domination germanique...

Ja dit, potser, el comte de Gobineau que els alemanys siguin els únics aris d'Europa, o, quan menys que siguin aris sisquers?

No; Gobineau ha dit que els teutons no són veritables germans i que els prussians no són altra cosa que un mestissatge d'eslaus, de finesos i de teutons...

¿Situava el comte de Gobineau els llocs de supervivència de la raça ària al territori alemany?

Tampoc. Gobineau localitza la més pura supervivència de la raça ària a l'Escandinàvia, a Hannover, a la regió renana fins a Basilea, a la França septentrional i a la Gran Bretanya i Islanda. "Dans ce centre — diu — subsistent les dernières épaves de l'élément aryen, bien défigurées, bien dénudées, bien flétries sans doute, mais non pas encore tout à fait vaincues. C'est aussi là que bat le cœur de la société et, par suite, de la civilisation moderne."

¿SON ARIS O JUEUS SIR JOHN SIMON I HORE BELISHA?

Els nazis han acusat el ministre de la

PEDAGOGIA FRAGMENTS DE DIETARI

La classe de treballs manuals, agradable en totes les escoles, s'havia convertit en la més enutjosa.

El mestre que la dirigia s'especialitzà en la confecció d'uns quants objectes com tallapapers, aguallibres, cendres, etc., que els nòis manipulaven a meravella. Amb tot, uns mateixos models es repetien indefinidament.

Llavors, què passava? Si un deixeble no els havia fet mai, l'atreïen; però quan els havia construït set o vuit vegades acabaven per marejar-lo.

Amb aquell professor i amb els successors, doncs, s'hagué de modificar el pro-

destres en la llengua d'aquell ambient. Això es realitzà, però no tan de pressa com desitjarien. La naturalesa té les seves prerrogatives.

En aquests centres internacionals a manera de fenomen social que molts ni se'n donen compte, es formen espontàniament colles d'alumnes per afinitats de parla materna. I els de cada grup, que estan més en contacte, entre ells no n'enraonen d'altra. La colla dels anglesos es val de l'anglès; la dels alemanys, de l'alemany; etc. Almenys és el que hem observat en les institucions d'aquesta mena que coneixem. Recordem en una d'elles un parell d'estu-

La Generalitat de Catalunya, a iniciativa del Conseller de Cultura, acaba d'instaurar, per encoratjar les arts plàstiques, dos nous premis anuals: el Premi Padró i el Premi Fortuny. Aquest any que s'escau el centenari de la naixença de Fortuny són molts els artistes i treballs que s'han publicat sobre l'il·lustre reusenc, i és d'esperar que se'n publiquin d'altres. Per tant, a propòsit d'aquests premis artístics, potser no serà sobrer que parlem avui de Tomàs Padró.

Nat a Barcelona el 16 de febrer del 1840, Tomàs Padró i Pedret moria a la seva ciutat natal el 16 d'abril del 1877. Traspassava, per tant, en plena joventut i en la maduresa del seu talent, quan més podien esperar d'ell l'art i la pàtria. Pertanyia a una família d'artistes, entre els quals cal comptar el seu propi pare i el seu germà Ramon. Un dels seus ascendents fou l'escultor Jaume Padró, autor dels ornaments escultòrics de la Universitat de Cervera.

Tomàs Padró va estudiar a Llotja, on, com Fortuny, fou deixeble de Claudi Lorenzale i de Pau Milà i Fontanals, i acabà els seus estudis artístics a Madrid, on fou deixeble de dos artistes famosos en el seu temps: Juan Antonio Ribera i Federico Madrazo, l'un i l'altre directors, successivament, del Museu del Prado. A Madrid, Tomàs Padró començà a guanyar-se la vida amb el seu art, és a dir, pintant, car la seva primitiva vocació fou la pintura, i quan als vint-i-tres anys tornava a Catalunya, ja havia guanyat un premi a l'Exposició oficial de Belles Arts, de Madrid, pel seu quadre Estació de ferrocarril, que li va adquirir l'Estat.

Fos que a Barcelona no trobés clientela per a les seves pintures o que minvés aleshores el seu entusiasme pels colors, la seva carrera de dibuixant comença a la seva ciutat natal, on el públic sollicitava cada vegada més les edicions d'obres il·lustrades i els periòdics que contenien gravats. Padró va esdevenir ben aviat un veritable periodista gràfic. Si els periodistes gràfics d'avui han de posseir moltes qualitats tot i valer-se d'un mitjà tan poderós com la fotografia, pensem les condicions que havia de reunir un artista que dibuixés per a la premsa, quan la premsa no disposava sinó del seu llapis per informar gràficament els lectors o per subratllar amb un gravat un fet d'actualitat: li calia créixer ràpidament, sense descans, tot emmotllant-se a les circumstàncies; li calia expressar-se el magi continuament, posseir seguretat, agudeza i aplom; sentir les palpitations del moment, gaudir amb les alegries públiques i patir amb les calamitats, i traduir gràficament les seves impressions cada dia, per lliurar-les al públic d'una manera senzilla i colpidora. Tomàs Padró reunia a bastament aquestes qualitats i les posà al servei d'editors i d'empreses periodístiques, que era posar-les, en definitiva, al servei del sentiment popular.

El 1867 va anar a París, subvencionat per una entitat barcelonina, i allí va col·laborar en una publicació tan important com L'Illustration, la qual el va nomenar corresponental

La camaraderia de professors i alumnes, tan desenvolupada en algunes institucions, seria impossible si a la vegada no existís entre els que ensenyen. Els vaillets no posen confiança en una persona que els grans rebutgen.

A les Escoles Noves, però, durant les classes i fora d'elles, hi ha un gran afecte entre els professors. S'animen, s'ajuden, se substitueixen, es fan favors, estudien els deixebles, es comuniquen les impressions i es resolen els problemes. Quan la tasca és acabada surten a passeig, rondan per la ciutat, visiten centres pedagògics, van al cafè o al teatre, tot parlant d'educació o comentant els fets de la jornada. De vegades també fan excursions o emprenen algun viatge.

Nosaltres en un sol trimestre visitàrem, amb altres col·legues, Dijon, Brussel·les, Heidelberg i Göttingen.

Pere LLOBERA

UNA VIDA D'ARTISTA

TOMÀS PADRÓ

a Barcelona. Durant la seva estada a París, que fou tanmateix ben curta, envià als periòdics il·lustrats de la península als quals col·laborava, tot de croquis de l'Exposició Universal i de la vida parisenca. El 1868 va anar a Provença amb la pleïade de catalans que lliuraven als felibres la famosa Copa Santja que avui encara canten en llurs aplecs o felibrejades. Els seus companys representaven, aleshores, el bo i millor de la intel·lectualitat catalana i eren Víctor Balaguer, Manuel de Llastra, Manuel Angellon, Eduard Vidal i Valenciano, Conrad Roure, Albert de Quintana i Antoni de Torres.

Conrad Roure ens parla, en les seves memòries, d'un sopar a casa del felibre Roumieux, on foren servits per unes noies molt boniques, vestides amb el típic vestit del país, les quals serviren a Tomàs Padró per prendre apunts per als periòdics dels quals era corresponent, i per dibuixar en l'àlbum de la muller de Roumieux una làmina allegòrica, en la qual una donzella provençal donava fraternalment la mà a un pagès català. D'aquest dibuix, magnífic per ésser de Padró, el felibre Roumieux en féu fer còpies fotogràfiques que va repartir entre tots els qui assistírem a aquell simpàtic i exquisit sopar. Encara avui, un dels descendents de l'artista guarda un àlbum amb tot d'apunts seus, presos durant aquell viatge; aquests apunts, segons sembla, no s'han publicat mai.

Tomàs Padró fou un treballador infatigable. Del 1863 fins a la seva mort prematura, o sigui durant catorze anys, omplí les planes dels periòdics il·lustrats amb els seus dibuixos i gravats, fets de mà mestra, i va il·lustrar nombroses obres. Col·laborà assiduament al periòdic satíric Un tros de paper, que és una de les publicacions més saboroses que s'han fet en català, una de les que conserven més sabor d'època i una de les que donen una visió exacta de l'ambient polític i ideològic d'aquell temps. Col·laborà també en Lo noy de la mare, en La Flaca, en El Tren, en La madeja política, en El cañon rayado, en El cañon Krupp, en El enigma, en El Correo de teatros i en La Campana de Gràcia. Els dibuixos satírics de Padró contribuïren força a la popularitat d'aquest darrer setmanari, com havien contribuït a la d'Un tros de paper. Però la seva col·laboració gràfica, com s'ha vist, no es limitava a la premsa del país, car a més dels treballs que trametia a L'Illustration, de París, en publicava a revistes tan importants com Le Monde Illustré, també de París; a The Graphic, de Londres, i entre altres, al periòdic català de Nova York La Lluenera.

Moltes d'aquestes il·lustracions ja no pertanyien al gènere satíric, puix que Tomàs Padró era un dibuixant essencialment realista, que copsava la veritat dels tipus i de les escenes que veia o componia amb la imaginació i només deformava els models o les imatges quan ho exigia l'esdeveniment polític a comentar o el caràcter de l'obra a il·lustrar, car aleshores calia donar més expressió al dibuix fins a fer-lo esdevenir caricaturesc i per tant disconforme amb la reali-

tat. Ja hem vist que col·laborà en publicacions serioses i hem d'afegir que va il·lustrar amb un gust, una sobrietat i una fermesa admirables, en les quals potser només el va ultrapassar, més tard, aquell altre dibuixant formidable que es digué Josep Lluís Pellicer, obres força importants, tant per l'edició com pel contingut, com són una Historia de España, de la casa Montaner i Simon; una His-

TOMÀS PADRÓ: DIBUIX D'EUSEBI PLANES

toria de la guerra de la Independència, una Historia Natural, una Historia de don Juan Prim, i quatre obres literàries de primer ordre, com són La Divina Comèdia, el Quixot de Cervantes, L'Orlando Furios i la Jerusalem alliberada.

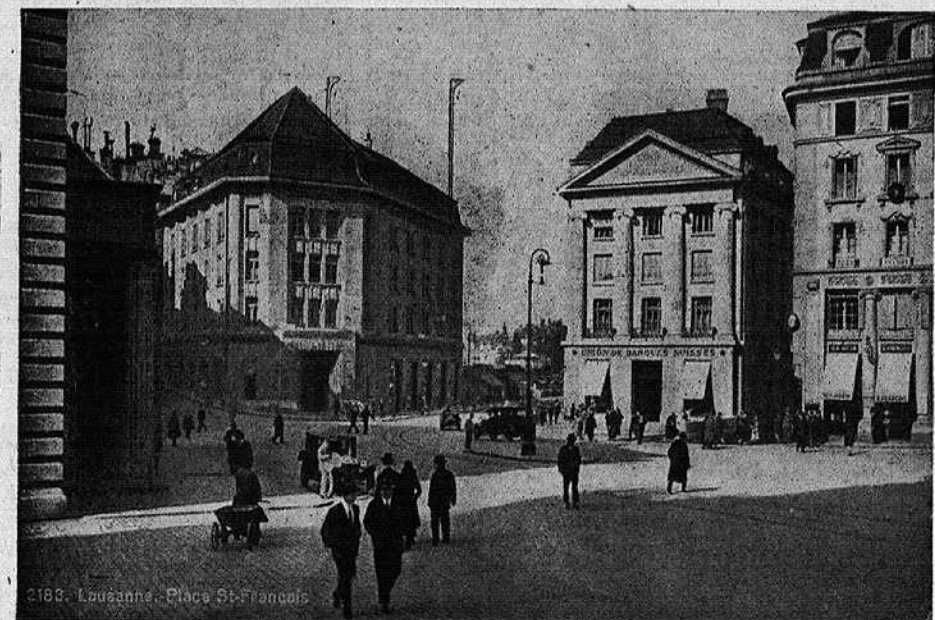
Els seus dibuixos, no solament foren molt nombrosos, sinó, com es pot comprendre per la diversitat de les seves col·laboracions, d'una gran varietat de temes, de procediments i d'aplicacions. Seguidor de l'escola de Daumier i de Gavarni, podia intitular-se «caçador de tipus», com li abellia de dir-se el seu company Fortuny, amb el qual Padró té tants de punts de contacte. Com Daumier, fou un mestre de la caricatura i cal resseguir les col·leccions d'Un tros de paper i de La Campana de Gràcia i de calendaris tan populars com Lo Xanguet, L'any nou i El Tiburón per copsar la gràcia satírica del nostre dibuixant i la verba intencionadíssima del seus scherzos gràfics. A més, va produir molts de cartells i làmines allegòriques, entre elles una imatge ideal de la República i un retrat de Josep A. Clavé, que es van fer molt populars.

Aquesta immensa i variadíssima activitat no el privava, però, de dedicar-se a l'ensenyament del seu art, puix que professava, a l'Acadèmia de Belles Arts, la càtedra de dibuix antic i era mestre de dibuix de dues escoles oficials: la de sordos i muts i la de la Casa de Caritat. D'altra banda, Padró es preocupava molt de la tècnica del dibuix i del gravat, i fou el primer dibuixant de la península que va realitzar treballs per a ésser traslladats al zinc; a més, en els cromos de La Flaca i La Madeja va introduir el sistema de produir les mitges tints amb la barreja dels colors.

A més d'això, en els seus darrers anys, Tomàs Padró seguí sentint-se pintor i creava la pintura com en els seus bons temps de Madrid, car si bé l'havia hagut de deixar sovint per complir els seus compromisos editorials i periodístics, no n'havia renegat mai, sinó que li consagrava els seus lleures, amb un amor i una fe de veritable artista. Hi havia pintures seves a l'església del Pi, que deuen haver estat destruïdes; en té l'Institut de Figueres i en posseeix el nostre Museu d'Art. Va realitzar l'esboç d'un quadre representant la Pau, que més tard va abocetar en grans dimensions junt amb el seu company de Llotja, Antoni Caba. Aquest darrer esboç fou exposat a la Diputació de Barcelona. Quan la mort el va sorprendre, Tomàs Padró pintava un gran quadre representant una execució capital, obra que, en intenció de l'autor, era una vigorosa condemna de la pena de mort. Amb aquesta obra l'artista s'assajava en un art social i d'un realisme cru, que ja endevinem moltes vegades en els seus dibuixos, molts d'ells plens d'intenció moral o al·lusionadora. L'esboç d'aquesta darrera obra, així com un auto-retrat de la seva joventut, fet a l'oli, foren adquirits el 1904 per la Junta de Museus de Barcelona.

Heus ací, a grans línies, el que fou l'activitat de Tomàs Padró, el que fou la seva vida d'artista. L'obra que va deixar ens palesa que aquest il·lustre barceloní, que tan bé va copsar i fixar la vida barcelonina del seu temps, ocupa, amb la seva obra de dibuixant, un lloc ben alt i ben destacat dintre el moviment artístic català del segle XIX. Gran treballador, com el seu contemporani Fortuny, va viure solament un any més que el reusenc; però com ell deixa una exemplaritat a seguir per a tot artista, si aquest vol fer-se digne del poble que li ha donat l'esperit, entre el qual ha viscut i de la saba del qual s'ha nodrit.

Alfons MASERES

grama. L'home no és una màquina i menys els alumnes de les Escoles Noves. Una bona educació no pot tenir paralitzades ni constreñer les inquietuds dels nòis. Amb temes renovats, amb tasques adients i amb motius psicològics ha de posar en valor tot allò que vibra i significa alguna cosa.

Hi ha noies de l'oest de Suïssa que per a aprendre l'alemany van a passar dues o tres anyades a Schaffhouse, Thurgovie, Appenzell o altres comarques on és parlat aquell idioma. I al revés, joves del nord i est de la Confederació, per a conèixer la parla francesa, van a treballar uns anys a cases particulars, col·legis i altres establiments de cantons com Neuchâtel, Fribourg i Valais.

Es el cas de la cambrera de la institució. Llista en les seves ocupacions, no fa gaire que és al País de Vaud on aprendrà la llengua de Molière. Ara com ara ja en sap una frase que pronuncia a cada moment, tant si ve a tomb com no.

—Fa bo aquest matí! —comenteu.
—“C'est sur!” —contesta.
—A quina hora dinarem avui?
—“C'est sur!” —respon.
—Vostè que és de Sant Gall, què explica de la població?
—“C'est sur!” —repeteix.

Això ha motivat més d'una facècia. Ara mateix un alumne li ha suggerit que digués els anys que té. Ella, naturalment, ha contestat amb la mateixa frase.

Un cop les rialles extingides, el jove s'ha adreçat a nosaltres.

—No li pregunto si es vol casar amb mi, perquè no podria mantenir-la!...

Quan els deixebles d'una escola internacional, entre ells, tracten de fer-se interessants, s'ordenen per categories més o menys reals.

A la primera hi entren els que han sortit deu o dotze cops de llur país. A la segona, els que s'han traslladat a una altra nació vuit o nou vegades. Als que només han fet un o dos viatges a través d'una frontera no els concedeixen importància.

Un altre sistema de classificació té en compte les diverses parts del món. Hi ha deixebles que han viscut a Europa. Altres a Europa i Àfrica; a Europa i Amèrica; a Europa i Àsia; posem per cas. Els de més prestigi són els que han estat a tot arreu.

Nomenat bibliotecari de l'establiment, dos dies a la setmana, de dotze a dos quarts d'una, servim llibres als alumnes que en sol·liciten.

Amb nois anglesos i del nord d'Europa la missió no ofereix problemes. Al contrari, dona gust de veure com s'interessen per qüestions de l'esperit i per coses belles. Amb deixebles d'altres indrets, desordenats, sense amor per les lectures ni habituds d'estudi, cal estudiar reglaments per tal que les facilitats per a millorar-se no esdevinguin un sistema de perdre el temps.

Un noi de Canton, amb el qual fins ara hem tingut classe particular, ens d'abandonar Suïssa ens ha volgut deixar com a record un llibre de paper d'arràs, imprès en caràcters xinesos. Diu que és la història del país de la seda. Ho agraiem, perquè el minyó és gentil i parla un anglès que és una meravella. A més a més té una finor de tracte que fa pensar en gràcies desconegudes de la civilització d'Orient.

Li donem la mà. Ens abraçem. Manifestem propòsits d'escriure'ns. Però ni un ni altre quedem satisfets. La missió de la vida que veïem de manera idèntica l'hem de dur a la pràctica per camins diversos!

tant de tot
de la columna
na. * * *

Hi ha pares que envien els fills a una Escola Nova de l'estranger perquè tornin d'ants de Catalunya, que sempre anaven junts. No cal dir l'idioma que parlaven.

La llengua oficial, doncs, la llengua que els nòis aprenen, no ocupa més enllà d'un trenta per cent dels mots que pronuncien. I hi ha casos que no arriba a un vint.

Festes de Nadal. Gairebé tots els deixebles van a passar-les a llur país, en companyia dels pares.

Els pocs que han romàs entre nosaltres, aquesta nit ens els hem repartit dos professors. Els senyors que vulguin anir a oir la cèlebre missa del gall a la catedral de Fribourg. Els juniors i els “moyens” que tinguin gust vindran amb nosaltres a l'església de St. François, de religió evangèlica, que es troba al centre de Lausanne.

Hi arribem. El temple és atapeït de gent. Després de mitja hora aconseguim entrar-hi. Donen vistes fixes sobre un llac, amb passatges del naixement de Jesucrist. Al mateix temps diversos cors d'infants canten nades i composicions apropiades a la diada. En certs moments les cançons són corejades amb fervor per la gernació que omple cadires i passadissos i assaboreix la mística representació.

El ping-pong és una mena de tennis de saló que no fatiga les possibilitats fisiològiques de cap persona. El practiquen dels nòis de deu anys als que en tenen vint-i-quatre.

A la institució hi ha una sala especial dedicada a aquest esbarjo, amb retrats d'ex-alumnes que un dia foren campions. Al centre, una taula de reglament, amb una xarxa que delimita els camps de joc. En un armari, petites raquetes i pilotes de grandària de nespres. Hom hi juga una sèrie de partits organitzats per l'establiment, i de tant en tant, amb nòis de fora, diverses competicions. En tots els casos l'expectació és enorme.

GRONXADOR DE LA LLUM

SILENCI!

Silenci. Un gall ha obert el forrellat i empeny el sol, que ja no cap al dia. I tant l'ha empès, que a l'últim ha saltat d'un bot, cantant, damunt llunya teulada.

Pilota, bota'm a la mà, tendra pilota d'alba!
I esclataràs damunt l'altar de la més lleu de les teulades, de la més xica al món que pots trobar.

Si ara d'un bot en mi naixies potser demà m'hi tornaries...
Només un cop, bota'm, sol d'or, dintre la mà!

SOL A LA FALDA

D'un reconet al sol faria un clos en la tarda tan clara i el llibre preferit em fóra llar d'amistat somiada.

I aconseguia el sol i m'era amic el llibre amb sa paraula.
Però la tarda en flor, sense paraules, m'ha dut el llibre estès d'aquell or viu que en tota cosa parla i el llibre se m'adorm sol a la falda.

ROSA

Tinc una rosa esfulladissa que treu la flama del meu cor.

Jo sóc el plany que el vent arrissa, sóc l'anímata que s'hi mor dintre la rosa esfulladissa que esfulla els somnis del meu cor.

Tinc una rosa que s'inclina ran del meu viure amb un somris i em torna llum la terenyina dels dies orbs en llunya abis. D'on m'és vinguda la joguina? Brolla perfum del meu somris.

Tinc una rosa somiada al fons del llac de l'esperit. Potser vivint no l'he trobada, potser floreix quan és de nit. D'aquell perfum enamorada vaig creant roses dintre el pit.

Tinc una rosa que es desfulla i em vessa al cor pluja de llum. Prenc una barca en cada fulla i obro un nou solc que els vells consum. El pes d'un somni la curulla. Jo què he de fer? Nedo en la llum.

NEIX UNA ALA AL COR DEL VENT

Neix una ala al cor del vent, neixen calius i cireres, són daurades les voreres i el camí lent.

Neixen vides i corsers i neixen flors somiades i l'amor desclou besades per sempre més.

Neix el somni amb llum d'estel i alça la veu i la llança. Neix Minerva i ja s'atansa de joia, el cel.

Neix l'abril i estén un cant amb ales noves de plata, que un ocell al niu ja esclata sentint-se gran.

I aquest néixer tan intens, fulles i flors i el somriure que em desvetlla el meu somriure, llum, de mi el prens!

LLUM

Vaig pel món cercant la llum, que em cal llum pels meus sentits, per menjar i beure i per l'ànima!

Vaig pel món i en llit de llum m'adormia. Petjo llum i nedo en llum, llum de nit i llum de dia.

Vaig pel món i una flor ha obert neta i segura la via. Duc la llum viva als sentits i és llum la força de l'ànima.

Tota la vida una llum, tota la llum dins ma vida.

Palmira JAQUETTI

ALGUNS MOTS SOBRE JOHN RUSKIN, WHISTLER I HOLMAN-HUNT

Signats per "Juan de la Encina" han aparegut a les planes de "La Vanguardia" un parell d'articles en els que, sota el títol bastant singular de: "John, el arbitrario", el seu autor s'ha donat el plaer un xic fàcil d'enfonsar portes obertes, constatant allò que ell en diu: "los errores y arbitrariedades de juicio" d'aquell genialísim John Ruskin que, com hem afirmat convinguts més d'una vegada, fou el més gran crític d'art del segle XIX, malgrat fins i tot del Baudelaire. Si hem escrit que la constatació d'allò que l'autor dels articles esmentats qualifica d'"errores y arbitrariedades de juicio", i que no són res més que dissentiments de les seves opinions, no era res més que donar-se el plaer un xic fàcil d'enfonsar portes obertes; si hem escrit això, doncs, no ha estat pas per altra cosa sinó perquè la constatació de les singularíssimes i originals opinions ruskinianes és talment un lloc comú, que fins en els prefacis de reedicions d'obres seves s'acostuma no solament a esmentar-les, feina prou fàcil, sinó allò que val molt més: explicar-les i esbrinar-ne o escatir-ne la seva causa o raó d'ésser.

Mes quan, ho confessem obertament, no ens hem pogut aguantar el somriure, ha estat aleshores que hem llegit, al final d'un d'aquells articles de "La Vanguardia", com "Juan de la Encina" afirmava convingut que: "mientras el buen John denigraba a uno de los mejores pintores de su tiempo, el norteamericano Whistler, se extasiaba con las pinturas secas y frías de Holman-Hunt". Es veritablement deliciós el llegir avui, en els dies del "surrealisme" del "retorn a l'objecte i a l'assumpte" i del "realisme socialista", etc., després de passar per la radical revisió de valors feta pel "simbolisme", l'"expressionisme", el "cubisme", etc.; és, repetim, quelcom de verament deliciós, llegir com es proclama encara avui i en un to de dogma a aquella deliciosa retrospectiva valoració dels Whistler i Holman-Hunt talment influïda per les conviccions "impressionistes" de per allà l'any 1880.

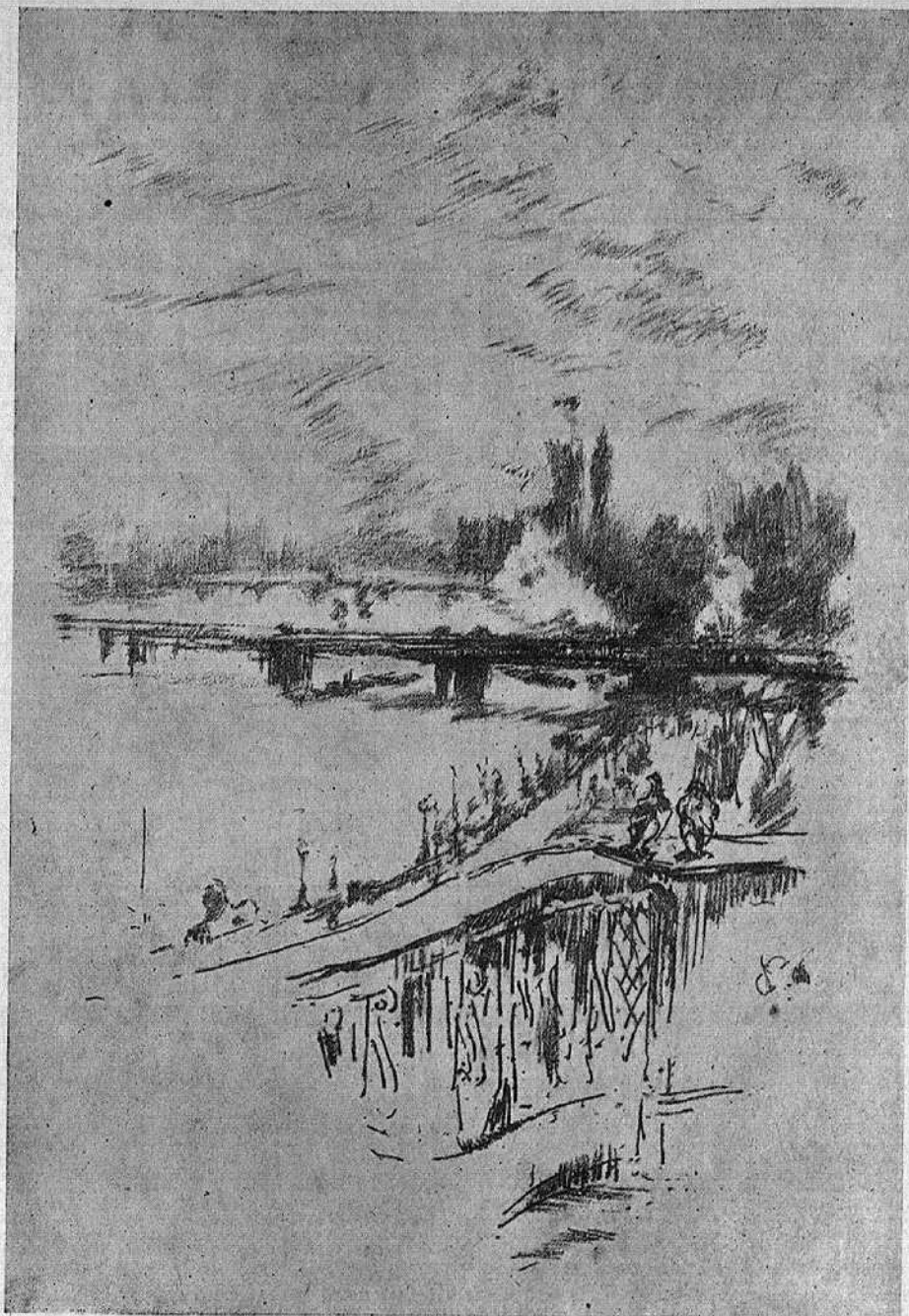
Si rememorem l'entusiasme amb què un dels pintors "surrealistes" que ha assolit més èxits arreu del món ens mostrava, en

rei Cophetua i la noia mendicanta", d'aquell sumptuós, subtil i enigmàtic Edward Burne-Jones, tan admirat també pel nostre John Ruskin, si encara constatem, ademés, la negligència i fredor talment injustes amb què els crítics més recents, els Maurici Denis i Meier-Graefe, els Clive-Bell i Roger Fry, etc., tracten el delicat pintor dels "Nocturns"; tot això plegat ens autoritza prou, ens sembla, a afirmar rodonament que aquest "Juan de la Encina" és també tan "arbitrario" com el Ruskin.

Escatint el per què d'aquesta amoinadora i confusa varietat i divergència d'opinions, no és gens difícil el trobar-ne la causa en el fet, massa corrent per desgràcia, d'erigir com a regla de valoració a simples predileccions personals el que, aplicat pràcticament, ve a ésser el mateix, sovint, que "pedir peras al olmo". Volem dir que en lloc de fer el que hauria d'ésser constantment tota activitat crítica: el situar-se en una actitud alhora receptiva i comprensiva enfront de l'obra a judicar i, una vegada ja compresa i sentida l'aspiració del seu autor, mesurar el grau amb què l'ha realitzada; en lloc de fer això, que hauria d'ésser com la regla de tota crítica, hom fa precisament tot el contrari. En el cas d'aquests Whistler i Holman-Hunt, per exemple, es tracta d'una banda d'un pintor dotat d'una visió sensibillíssima que, voleiant com una papallona — aquesta era la seva signatura — per sobre de l'aparença colorida de les coses, aplegava els aspectes més subtils d'aquestes en combinacions cromàtiques refinadament suggeridores. A l'altra banda hom troba, per contra, una mentalitat fonament religiosa i dotada d'una imaginació simbòlicament concreta, com la d'un Bunyan i d'un esguard agut i observador dels més ínfims detalls. Donades unes personalitats talment oposades, res ens sembla més absurd que exigir de les dues les mateixes aspiracions i els mateixos resultats artístics. Mes el no fer allò que hauria d'ésser la regla d'or de tota crítica ha fet que "Juan de la Encina", en lloc de declarar objectivament que les obres de Holman-Hunt eren tan plenes de contingut i de convicció com precises i

clamava obertament que d'obra d'art pictòrica no tenia d'oferir més que un mer "espasme òptic" — per dir-ho com Jules Laforgue — de l'altre costat s'exigia imperativament que ella fos un símbol precís i concret que, diguem-ho així, produís un "espasme místic". ¿Té res de sorprenent que el resultat comú als dos camps rivals fos alhora la incomprensió i la confusió, i no hauria estat més just i més encertat que hom s'hagués esforçat a comprendre les aspiracions dels pintors i jutjar després fins a quin grau les havien realitzat aquests en les seves obres? Que s'hagin comparat, les de Whistler amb Velázquez i Hiroshigé i les de Holman-Hunt amb Mantegna i Dürer, prova d'una guisa incontestable la valor i la importància de les seves obres considerades sense partits presos més o menys estrets i limitats o "arbitrarios".

Si així les tendències d'aquests pintors pel fet de tenir precedents en l'àuria cadena de les obres mestres de l'Art es troben talment justificades que, d'un punt de mira purament estètic, hom no té cap dret a preferir una d'elles a l'altra, no s'esdevé pas el mateix si se les considera en relació a la influència que puguin exercir en el públic o, millor dit, en la societat. En aquest aspecte la seva valoració és prou distinta i d'això n'oferim un exemple convincent aquella condemna del Renaixement feta per Ruskin que tant sembla sorprendre "Juan de la Encina" i que és fonamenta en què, segons Lawrence Binyon, "el Renaixement expressa arrogància i materialisme, autoglorificació de l'home, deixant, o semblant-li que deixa, una concepció de l'art com de quelcom exòtic en la vida, un tema propi de col·leccionistes i de Museus, un plaer per als rics i, per tant, per als menys. Contra aquesta concepció maldava amb tota la seva ànima perquè l'Art fos un desenvolupament vivent i espontani que florís en la vida diària dels homes embellint tots els seus costums i accions". Si atacà durament a Whistler fou per l'estetisme exclusivista i desdenyós proclamat per aquest en el seu "ten o'clock", en el que declara, segons la traducció de Stéphane Mallarmé, que: "L'Art est une divinité d'essence delicate,

«ELS COLOMS DEL SAVOY», LITOGRAFIA ORIGINAL DE WHISTLER

Vegi's si no: "Un vertader poeta i pensador adorna ha fet de l'Art aquesta definició: l'Art és l'amor. Si, l'Art és, per emprar una mena de parafrasi d'ordre sagrat, el que ha organitzat la Creació i que quan el Caos fou abolit féu cantar en cor als fills de Déu un himne de joia i tots els artistes humans des dels començos fins avui han seguit aquest exemple." Res d'estrany així que Oscar Wilde fos el propagandista i continuador de Whistler, mentre que el de Ruskin fos no gens menys que William Morris, el genial autor de la utopia social "Noves d'enllac".

Nosaltres, però, com que no volem ésser "arbitrarios", no caurem en la debilitat de recomanar cap d'aquestes tendències, ja que tant seguint l'una com l'al-

tra es poden produir obres admirables, si d'una banda encisadores, de l'altra punyents... Mes si que no ens volem estar de declarar obertament que un moment com el que ara estem vivint, en què una guerra cruel i els guanyats d'una revolució social necessiten de totes les nostres energies, no ens sembla pas el més adequat per a predicar un estetisme tan selecte i refinat com desdenyós i exclusivista. Entenguem, però, que tampoc no el rebutgem. Nosaltres no fem altra cosa que contemplar les obres produïdes pels artistes. Contemplar-les primer, per sentir-les i comprendre-les i després jutjar-les. En quant a les intencions, creiem que és una cosa que pertany als artistes. Als artistes i, també, al públic. M. A. CASSANYES

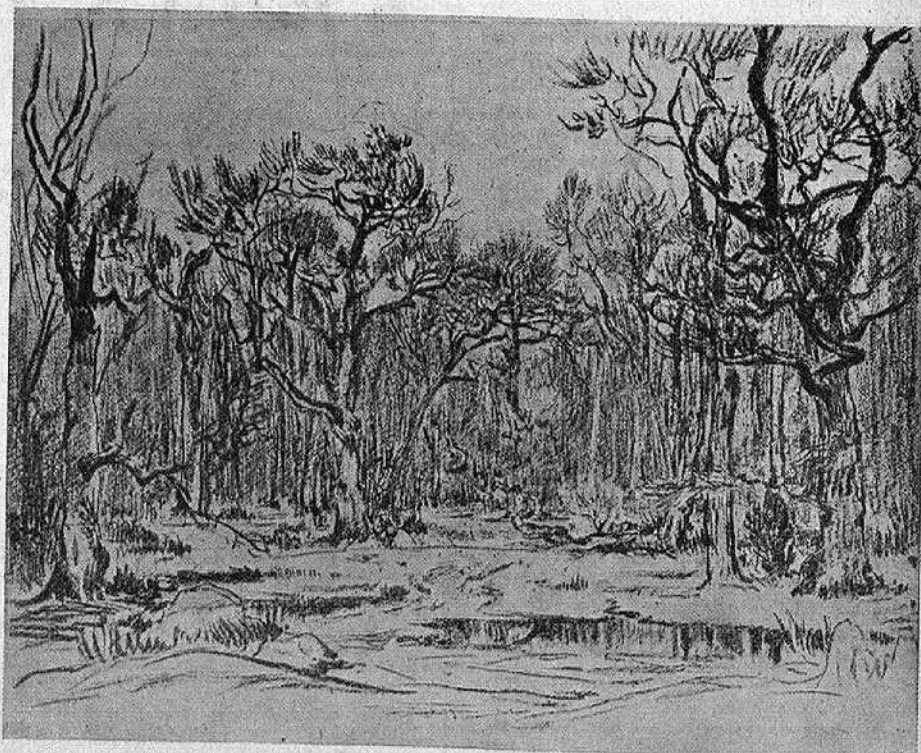
1812 1867 THÉODORE ROUSSEAU I EL PAISATGE FRANCES

La pintura de paisatge, el gust de la qual desenvolupà el romanticisme, no va néixer el dia que Théodore Rousseau (1812-1867) instal·là el seu cavallet davant un indret de Barbizon. Sense remuntar-se a Poussin, pare espiritual del paisatge francès; a Claude Lorrain, a les transposicions de Fragonard i d'Hubert (barreja d'estil i de pintoresc), a la veritat de Moreau el Gran i de Joseph Vernet, els paisatgistes francesos del segle XIX, després del 1830, tenen precursors encisadors. Són els De Marne, Bidault, Aligny, Bertin, De Boissieu, Grobon, primer freds o amanerats i massa impregnats d'italianisme, després preocupats per les notes justes i la perspectiva aèria. Després d'ells, Georges Michel (1763-1843), gran pintor desconegut de les altures agrestes de Montmartre dels molins de vent, de les

vinyes i de les pedreres, després Huet, animador.

Rousseau és el primer gran paisatgista francès. Pensa en Ruysdaël, en Rubens, per a celebrar, en un vast poema panteista, d'una severa puixança, la longevitat dels roures i castanyers, la vegetació dels boscos i els miralls d'aigua poblats de ramats.

"El nostre art no pot atènyer el patètic més que per la sinceritat", deia Théodore Rousseau, alhora intel·lectual i enamorat de la vida camperola, amic de la discussió, però més encara de la solitud, aquest secret de la puixança. Ningú, abans del 1860, entre els paisatgistes francesos, fora de Corot i de Courbet, no fou més patètic i més sincer, ni més desconegut pel públic i pel jurat del Saló. No hi ha detalls inútils en la seva escrupolosa anàlisi dels roures pintats a Fontainebleau, i els seus arbres no tenen la seducció dels de

THÉODORE ROUSSEAU: ESBÓS AL LLAPIS PER AL BOSC A L'HIVERN

Flers, Cabat, Deloberge, influenciats pels anglesos Crome, Constable, Bonington, obliden el paisatge-decorat i preparen l'adveniment del grup del qual Théodore Rousseau, cap allà el 1835, serà el genial

Daubigny, ni l'esclat colorístic de Diaz. Aquest mestre no té tampoc la facilitat de Dupré, però el seu sentit de la composició retroba l'estil del Poussin paisatgista, i els seus escrúpols — tècnics i sentimentals —

W. HOLMAN-HUNT: EL PASTOR MERCENARI (1852). MUSEU DE MANCHESTER

tornar de Londres, una reproducció d'"El triomf dels innocents", una de les "pinturas secas y frías" de Holman-Hunt; si a més, per no moure'ns del "pre-rafaelisme", esmentem que el gran poeta i teoritzador "surrealista" Paul Eduard ens confessà que els tres quadres que més li plauen eren "L'embarquement pour Cythère" de Watteau, "Le bain turc" d'Ingres, i "El

concretes, es limiti a parlar "de las pinturas secas y frías" de Holman-Hunt, no menys injust i "arbitrario" en aquest cas que ho fou John Ruskin aleshores que clamà indignat que un d'aquells suggestius i harmoniosos "Nocturns" whistlerians "no eren res més que un pot de pintura insolentment llengat a la cara del públic". És a dir que, mentre d'una banda es pro-

tout en retrait..." i que definint la seva actitud de feblesa afectada i impertinent narrava aquell conte revelador del tipus de l'artista que començava: "Una vegada era un home d'un esperit dolç i meditatiu que quan els altres sortien al camp a lluitar ell restava amb les belles dones i pintava gerros..." Pel que pertoca a Holman-Hunt, aquest s'expressava d'altra manera.

S'HA INAUGURAT EL SALÓ DE TARDOR

La Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona, que han patrocinat el Saló de Tardor 1938, que dissabte passat s'inaugurava a la Sala d'Exposicions del Casal de la Cultura, i la Junta d'Exposicions d'Art de Catalunya, que l'ha organitzat, mereixen elogis incondicionals.

Empesos pel desig d'impulsar i estimular el nostre art, i creient que les circumstàncies excepcionals que travessa el país no han de paralitzar la pràctica i la divulgació de la nostra pintura i de la nostra escultura, aquests organismes oficials han obert aquest Saló que, ultra contribuir poderosament a educar el nostre poble en oferir-li obres belles que tant treballen a favor de la seva elevació artística i espiritual, significa també un eficaç ajut als nostres artistes.

La guerra que sostenim contra l'invasor, en efecte, ha suprimit brutalment les exposicions individuals que permetien als artistes, no tan sols de vendre llur producció, sinó també de donar-la a conèixer als entesos, que, amb llurs opinions, encarrilaven i estimulaven la tasca de pintors i escultors, i els feien perseverar en el camí artístic que s'havien traçat o abandonar-lo i triar-ne un de millor.

El Saló s'encarrega d'omplir aquest buit. Perquè, encara que no se celebri amb la freqüència que tots voldríem, aquesta irregularitat és compensada amb escreix pel prestigi oficial del certamen i per la importància de premis i adquisicions.

Ara bé, s'han correspost els artistes al volum i a la generositat

d'aquest esforç? Sí. Categòricament, sí. Els nostres artistes han respost tots ells sense excepció i amb llur millor producció. El Saló fa goig. Molt de goig. Queda bé. Molt bé. I ja quedar bé les nostres arts plàstiques. No hi ha, aquest any, cap d'aquelles obres mediocres, que abunden en garrebé totes les exposicions col·lectives, i que obliguen els encarregats de la col·locació a crear una «Sala del crim». No hi ha tampoc sobreaguts de «divo» ni revelacions sensacionals. Ni cultivadors d'ismes moridors ni audàcies estrepitoses d'esperits falsament aventurers. No. No hi ha res de tot això. El Saló de Tardor 1938 ens ofereix un conjunt harmoniós, fet de discreció i de simplicitat, de tacte i de mesura, i el to dominant del qual és la qualitat.

Llàstima, però, que no hi hagi més obres evocant escenes del moment. N'hi ha algunes. I aquestes són tractades amb més sensibilitat que les exposades al Saló de Primavera de l'any passat. Amb més sensibilitat i més sobrietat. Amb més sinceritat, sobretot. Però n'hi ha poques. Massa poques. És absurd i blasmable que els artistes es desentenguin tan radicalment de la guerra que a tots ens obsessiona.

Per haver de lliurar l'original a la impremta amb molts dies d'anticipació, avui només podem oferir als nostres lectors aquesta precipitada i succinta impressió del Saló. Però en els números vinents, MERIDIA se n'ocuparà amb l'extensió que es mereix. M.